

1944, september 21. [Banská Bystrica.] — Zvláštny rozkaz veliteľa
1. čs. armády gen. J. Goliana.

Dôstojníci, poddôstojníci a vojaci!

Dňa 29. augusta t. r. Nemci prekročili naše hranice, aby nás potrestali za to, že sme nechceli zlikvidovať partizánov, že sme nechceli bojovať proti našim bratom Rusom a konečne, že sme nechceli ďalej trpieť všetko to vydieranie, vykorisťovanie, ožobračovanie a ponižovanie, ktoré po celých päť rokov u nás a s nami systematicky prevádzali.

Dňa 29. augusta 1944 dovŕšila sa miera našej trpezlivosti.

V noci uvedeného dňa povstal slovenský vojak so zbraňou v ruke proti ďalším nemeckým násilnostiam. Zahájil proti Nemcom otvorené nepriateľstvo a postavil sa po boku spojencov — Ruska, Anglicka, Ameriky a Číny.

Bol to historický krok. Krok veľkého vojenského významu a nesmierneho významu politického. Deň 29. august 1944 zapísal sa zlatými písmenami do našej histórie. Celkový a pravý význam tohoto dňa a nášho vystúpenia v celej jeho veľkosti ukáže nám až budúcnosť. (No dôsledky už sa ukazujú teraz. Prekazili sme nemecký plán využiť Slovensko k ústupu nemeckých vojsk.) Pútame nemecké sily, ktoré ináč by boli použité na fronte proti Rusom. Držíme územie, ktoré naši spojenci môžu použiť ako základne k ďalšiemu postupu. (Rusko, Anglicko, Amerika uznali nás za spojeneckú armádu, za spojencov. Vyslali k nám svojich delegátov, aby sa informovali o našej situácii a poskytli nám pomoc. Táto pomoc čiastočne už je aj tu a za niekoľko dní uvidíte jej účinky.) Celý svet hovorí dnes o našom povstaní (o Vašom hrdinstve), o Slovákoch, o Slovensku a Československu. — Celý svet upiera dnes zraky na malý slovenský národ pod Tatrami, ktorý s odvahou hodnou obdivu, so zbraňou v ruke povstal na ochranu svojej domoviny. Národ hrdý, čestný, s vojenskými ctnosťami a odvahou je aj hodný obdivu a lásky. Len takýto národ si získa úctu a uznanie národov ostatných a ich podporu. Len takýto národ má dôstojnú budúcnosť.

Dôstojníci, poddôstojníci a vojaci! Doteraz máte lásku a obdiv sveta a podporu spojencov. Táto láska, obdiv a podpora však prestanú, akonáhle by ste prejavili zbabelosť na bojišti. Svet by sa od nás sklamane odvrátil, jeho obdiv zmenil sa v posmech a budúcnosť našej domoviny stala by sa temnou. Obete, ktoré doteraz ste priniesli, stali by sa zbytočnými a Nemci by obsadili Slovensko, odzbrojili by nás a kruto potrestali tak armádu, ako i celý národ. Bola by to záhuba slovenského národa, a to predsa nechcete a nepripustíte.

(Dôstojníci, poddôstojníci a vojaci! O nás nesmie hovoriť svet ako o národe zbabelom, ktorý dnes povstal, aby uhájil svoje práva, ale zajtra už sa vzdá a vydá sa na milosť a nemilosť svojmu úhlavnému nepriateľovi. Nám sa svet nesmie vysmiať a naši potomci nás preklínať preto, že sme v rozhodujúcich chvíľach nemali dosť odvahy. Nesmie sa o nás hovoriť, že čakáme, aby našu slobodu a budúcnosť vybojoval nám iný. Bolo by to nedôstojné a hanebné. Predsa viete, že sloboda sa rodí z krvi a z obetí. Tieto obete budú tým menšie, čím väčšia bude Vaša odvaaha. Keď nepriateľský útok odvážne vyčkáte, vydržíte a odrazíte, budú obete z Vašej strany malé — tie najmenšie. Keď by ste však pri nepriateľskom útoku bojište zbabele opustili, obete Vaše i ostatného obyvateľstva budú hroznú.)

Dôstojníci, poddôstojníci a vojaci!

Nesmiete byť zbabeľi. Musíte vydržať!

Nepriateľovi nesmiete prepustiť už ani krok Slovenskej zeme. Ďalší ústup už

nesmie byť. Uvedomte si, že iné riešenie, inú voľbu nemáme, len vydržať na svojich miestach a ani krok neustúpiť. Zbabelcov a panikárov netrpte medzi sebou. Zbabelca, ktorý z boja úteká, na mieste odstreľte, lebo jeho útek prinesie nešťastie a smrť tisícom, jeho smrť však vykúpi život tisícom. Veliteľ, ktorý nechá zbabelcov svojej jednotky beztrpne, bude považovaný sám za zbabelca a tak s ním aj jednané. Veliteľov a vojakov, ktorí boli zistení, že na svojich miestach neobstáli, už postihol, alebo postihne spravodlivý trest. Veliteľom a vojakom, ktorí v boji na svojich miestach vydržali, vyslovujem svoju pochvalu. Zvlášť vyzdvihujem statočnosť, nebojácnosť a odvahu jednotky stot. gšt. Jána Staňka, ako i veliteľskej schopnosti menovaného veliteľa. Stot. gšt. Ján Stanek prevzal v priestore Telgárt ustupujúcu a demoralizovanú jednotku. Po niekoľkých dňoch priviedol túto jednotku do poriadku, ústup zastavil a teraz on útočí a ženie Nemcov.

Ako ďalší príklad vyzdvihujem jednotku pplk. del. Perko. Pplk. del. Perko už viac ako tri týždne spoločne s partizánmi bráni Turč. Sv. Martin proti nemeckej presile. Ďalším vzorom nech Vám slúži letecká jednotka kpt. let. Haluzického a pešia jednotka pplk. Kišša a naši letci, ako i letci škpt. Fajtla. Tieto jednotky doteraz všade proti nepriateľovi obstáli a niekoľkokrát ho premohli a prinútili k ústupu. Napokon zmieňujem sa ešte o jednotke pplk. Černeka. Tento veliteľ prevzal tiež ustupujúcu a demoralizovanú jednotku. No ihneď po prevzatí jednotky ústup zastavil, jednotku preorganizoval a t. č. obranu pevne drží.

Dôstojníci, poddôstojníci a vojaci!

Uvádzam Vám tieto príklady, aby som Vás presvedčil, že naša situácia nie je beznádejná, ale naopak! Všade tam, kde sú velitelia na mieste, jednotka je dobrá a Nemec je porázaný. Vezmite si z menovaných veliteľov príklad, spamätajte sa, zmužite sa a bite Nemcov hlava-nehlava. Naším heslom nech je zásada, že každý Slováč — vojak musí najmenej jedného Nemca — vojaka odpraviť. Potom splnil svoju úlohu na bojisku.

Dôstojníci, poddôstojníci a vojaci!

Pamätajte si, naša budúcnosť bude taká, akú si ju teraz vytvoríme.

D o d a t o k :

Tento rozkaz prečíta veliteľ svojim zhromaždeným dôstojníkom, poddôstojníkom a vojakom tak, aby aj ten posledný vojak aj na fronte, stráži, alebo hliadke bol o ňom informovaný a jeho obsah pochopil. Súčasne nariaďujem, aby velitelia, dôstojníci a poddôstojníci poučovali svojich podriadených o zmysle nášho povstania, že prečo bojujeme, že sme chytili zbraň do rúk pre správnu a svätú vec, že náš boj je spravodlivý a že inú voľbu nemáme ako vydržať a že víťazstvo je naše.

Keď vojak, poddôstojník a dôstojník bude vedieť, že prečo bojuje, že jeho boj je spravodlivý a potrebný, že on robí dejiny a budúcnosť národa a štátu, pochybujem, že by sa medzi Slováckmi našli zbabelci. Doterajšie neúspechy na niektorých miestach pripisujem len a len neinformovanosti vojakov, netečnosti a pohodlnosti dôstojníkov, ktorí si nedajú ani tú námahu, aby svojim vojakom vysvetlili situáciu a presvedčili ich o nutnosti nášho boja, ďalej v špatnom príklade, ktorý dávajú dôstojníci, a v nezamestnanosti vojakov.

Dôstojník a veliteľ vôbec musí si svojich podriadených stále vychovávať a zamestnávať. Cvičiť, cvičiť a cvičiť! Poučovať a vysvetľovať. Byť poradcom, vychovávateľom, priateľom a dobrým príkladom. Získate si dôveru a úctu mužstva a mužstvo pôjde „za Vami“ aj do ohňa!

Veliteľ:
Čs. armády na Slovensku
brig. gen. Ján Golian
gen. Golian